
■ MATEUSZ CIBOROWSKI

ZNACZENIE AUDIODESKRYPCJI DLA NIEWIDOMYCH W POLSCE

Polski Związek Niewidomych od prawie sześćdziesięciu lat służy osobom z dysfunkcją wzroku, kładąc duży nacisk na potrzeby kulturalne osób niewidomych i słabowidzących. Jednostką, która kompleksowo zaspokaja te potrzeby naszego środowiska, jest Biblioteka Centralna PZN.

Biblioteka ma w swych zbiorach ponad trzydzieści filmów z audiodeskrypcją, m.in. *Seksmisję*, *Misia*, *Psy*, *Zapach kobiety*, *Rio Bravo* oraz *Ogniem i mieczem*. Planujemy przeniesienie tej kolekcji z kaset VHS na nośnik cyfrowy. W marcu 2008 roku zakupiliśmy audiodeskrybowany *Katyn* w reżyserii Andrzeja Wajdy. Film ten udostępniamy zarówno w wersji DVD, jak i w samej warstwie audio filmu z audiodeskrypcją w formie pliku MP3 o celowo obniżonej jakości.

Biblioteka Centralna PZN wypożycza swoje zbiory czytelnikom z dysfunkcją wzroku, którzy legitymują się odpowiednim zaświadczeniem o niemożności czytania druku lub posiadają ważne zaświadczenie o grupie inwalidzkiej lub stopniu niepełnosprawności. Dzięki systemowi weryfikacji naszych czytelników możemy mieć pewność, że wypożyczane przez nas materiały trafiają do osób uprawnionych. Polski Związek Niewidomych liczy ponad siedemdziesiąt tysięcy członków zrzeszonych w szesnastu okręgach i trzystu siedemdziesięciu kołach terenowych. Biblioteka Centralna obsługuje sześć tysięcy czytelników bezpośrednio, a piętnaście tysięcy czytelników za pośrednictwem stu pięćdziesięciu punktów bibliotecznych.

Od czerwca 2007 roku Polski Związek Niewidomych przez swoje jednostki terenowe i Bibliotekę Centralną przekazuje zarejestrowanym członkom i czytelnikom kody umożliwiające oglądanie seriali udostępnianych przez iTVP na stronie www.audiodeskrypcja.itvp.pl. Korzystanie z tej stro-

ny wymaga pewnej znajomości obsługi komputera oraz dostępu do łącza internetowego o przepustowości co najmniej 512MB.

Dyrektywa 2001/29 Parlamentu Europejskiego i Rady z 22 maja 2001 roku w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym oraz ustawa z 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych wskazują, że dodanie warstwy audiodeskrypcji do filmu jest jedynie adaptacją materiału audiowizualnego na potrzeby osób z dysfunkcją wzroku i nie wymaga zgody autorów. Proponowana przez PZN metoda dystrybucji za pośrednictwem jednostek terenowych i Biblioteki Centralnej pozwala stworzyć „zamknięty” system, z którego korzystają tylko osoby upoważnione. Przygotowanie dodatkowej ścieżki audio do filmów jako adaptacja materiału dla osób z dysfunkcją wzroku, a później udostępnianie tych filmów zamkniętej, zweryfikowanej grupie, nie wiąże się z koniecznością występowania o zgodę autorów na tworzenie filmów z audiodeskrypcją.

Inicjatywy takie jak pokazy kinowe filmów z audiodeskrypcją i udostępnianie seriali na stronie internetowej są bardzo cenne, nie zaspokajają jednak w pełni potrzeb środowiska niewidomych i słabowidzących. Brak komputera czy Internetu o określonych parametrach lub niemożność wzięcia udziału w seansie kinowym nie powinny odcinać niewidomych od specjalnie przygotowanych dla nich materiałów audiowizualnych. Oglądanie seriali na komputerze z dostępem do Internetu o sugerowanej przepustowości łącza 512MB jest sporym ograniczeniem dla wielu osób niewidomych. Lepszym rozwiązaniem byłoby wypożyczanie seriali dzięki włączeniu ich do oferty Biblioteki Centralnej PZN.

Skoro koszty produkcji filmowych sięgają milionów (i to nie tylko złotych), wyposażenie filmu w komentarz audiodeskrybiera to drobny wydatek. Polski Związek Niewidomych stara się uwrażliwić na tę kwestię instytucje filmowe, producentów i właścicieli telewizji komercyjnych.

Polski Związek Niewidomych z zadowoleniem przyjmuje wszelkie ułatwienia w dostępie do materiałów audiowizualnych. Mamy nadzieję, że lista audiodeskrybowanych produkcji filmowych i telewizyjnych będzie coraz dłuższa.